

Univers Pedagogic

 Nr. 45 (834),
 15 decembrie 2022

 Săptămânal al Ministerului Educației
 și Cercetării al Republicii Moldova

pro

Cinci medalii de bronz la Olimpiada Internațională de Științe pentru Juniori

Lotul olimpic al Republicii Moldova a obținut cinci medalii de bronz în cadrul Olimpiadei Internaționale de Științe pentru Juniori, desfășurată în Bogota, Columbia, în perioada 2-11 decembrie 2022.

Medaliile au fost câștigate de către Darius Graur, Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” din Bălți; Alexandru Bordei, Liceul de Creativitate și Inventică „Prometeu-Prim”, Chișinău; Maxim Vivsic, Liceul Teoretic „Nicolae Milescu Spătarul”, Chișinău; Crina Mogorean, Liceul Teoretic „Mihai Viteazul”, Chișinău; Cristian Sochircă, Liceul Teoretic „Mircea Eliade”, Chișinău.

În cadrul celei de-a XIX-a ediții a Olimpiadei Internaționale de Științe pentru Juniori au participat 240 de elevi din 41 de țări, Republica Moldova fiind reprezentată de 6 elevi și 3 profesori: Alexandru Bordei (clasa a IX-a, Liceul de Creativitate și Inventică „Prometeu-Prim”, mun. Chișinău), Darius Graur (clasa a IX-a, Instituția Publică Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, Bălți), Crina Mogorean (clasa a X-a, Instituția Publică Liceul Teoretic „Mihai Viteazul”, mun. Chișinău), Cristian Sochircă, (clasa a IX-a, Instituția Publică Liceul Teoretic „Mircea Eliade”, mun. Chișinău), Laura Șestacov (clasa a IX-a, Instituția Privată de Învățământ Liceul Teoretic „Orizont”, Durlești, mun. Chișinău), Maxim Vivsic (clasa a X-a, Instituția Publică Liceul

Teoretic „Nicolae Milescu Spătarul”, mun. Chișinău), Ion Bulimestru (doctor în chimie, conferențiar universitar, șef departament, Universitatea de Stat din Moldova), Sergiu Cârlig (doctor în științe fizice, Liceul de Creativitate și Inventică „Prometeu-Prim”, mun. Chișinău), Anna Moldovan (doctor în științe biologice, Universitatea de Stat din Moldova).

Ministerul Educației și Cercetării și Agenția Națională pentru Curriculum și Evaluare exprimă mulțumiri membrilor Consiliului Olimpic Republican la Științe, pentru dedicație și implicare în pregătirea lotului olimpic național și adresează felicitări premianților, profesorilor și părinților, dorindu-le succese în continuare.

Echipament digital din partea României pentru 10 școli din Republica Moldova

O donație în valoare de circa 80 de mii de euro a făcut Guvernul României prin intermediul RoAID – Agenția de Cooperare Internațională pentru Dezvoltare, cu sediul în țara de peste Prut. Astfel, 10 școli din centrul și nordul Republicii Moldova vor fi dotate cu 45 de laptopuri și calculatoare performante, actul de binefacere făcând parte dintr-o inițiativă implementată de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) Moldova.

Grație acestei acțiuni de caritate, aproximativ 7 mii de elevi vor avea posibilitatea să utilizeze echipament modern întru dobândirea unor cunoștințe ce țin de domeniul profesiilor viitorului – programare, dezvoltare web și de aplicații mobile, inteligență artificială, antreprenoriat, design grafic ș.a.

Prezent la eveniment, ambasadorul Extraordinar și Plenipotențiar al României în Republica Moldova, Excelența Sa Cristian-Leon Țurcanu, a menționat: „Suntem bucuroși că am contribuit financiar la un asemenea proiect, în beneficiul direct al elevilor și cadrelor didactice din cele 10 școli selectate. Putem spune că România are deja o tradiție în a sprijini sistemul de educație din Republica Moldova și aș enumera doar cele peste 1200 de grădinițe renovate, 196 de microbuze școlare, repartizate pe întreg cuprinsul țării, dar și construcția integrală a unui nou corp de clădire la Liceul „Mihai Eminescu” din Comrat, cu predare în limba română. România rămâne partenerul cel mai apropiat al Republicii Moldova, angajată într-un amplu proces de reforme menite să accelereze parcursul acesteia către aderarea la Uniunea Europeană, cu scopul de a îmbunătăți calitatea vieții cetățenilor, de a le reda demnitatea, prin conectarea la setul de valori și principii morale care stau la baza construcției europene.”

Așadar, în spațiile special amenajate, elevii vor putea urma cursuri IT, cu folosirea calculatoarelor pentru a-și face temele sau dezvolta abilitățile practice. De remarcat că Executivul României și RoAid se alătură programului „Tekwill în Fiecare Școală” și inițiativei „Laboratoare Digitale”, acestea fiind spații renovate de minim 50 de metri pătrați, echipate cu dispozitive electronice și mobilier necesar pentru studii interactive.

Reamintim că PNUD Moldova sprijină inițiativele „Tekwill în Fiecare Școală” prin intermediul programului „Accelerarea transformării digitale în sectorul public din R. Moldova”. De asemenea, rețeaua „Tekwill în fiecare școală” este susținută de Agenția SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și de parteneri din Suedia, precum și din alte țări ale Uniunii Europene.

Cor. Upp

La UPSC a avut loc un seminar dedicat educației istorice

Seminarul internațional „Noi perspective pentru cooperarea europeană în domeniul educației istorice: o pledoarie pentru dezvoltarea curriculumului și produselor educaționale (România – R. Moldova – Ucraina)” - s-a desfășurat în zilele de 9 și 10 noiembrie curent la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. Atelierul a fost organizat pe cinci secții și a reunit, pe lângă specialiști din statele menționate supra, reprezentanți ai mediului academic și experți din Germania, Lituania, Franța, Serbia, Austria, Bulgaria și Țările de Jos.

La eveniment au fost prezenți: Igor Grosu, președintele Legislativului Republicii Moldova; Alexandra Barbăneagră, rectorul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”; Sergiu Mustăț, ex-președintele Asociației Istoricilor din R. Moldo-

va; alți specialiști și oaspeți de onoare. La ceremonia de deschidere, președintele Parlamentului, Igor Grosu, care este de specialitate istoric, a remarcat că „După obținerea de către țara noastră a statutului de candidat în vederea aderării la Uniunea Europeană, dar și în contextul regional, este important ca Republica Moldova să se alinieze unor perspective bine nuanțate. Pentru istorici, toate evenimentele din prezent sunt deosebite. Pe de o parte, suntem martorii unui război de agresiune declanșat de Rusia, iar pe de altă parte, vedem solidaritatea de care dau dovadă statele europene în fața acestui pericol devastator. Or, este o diferență între a interpreta unele evenimente și a le trăi.”

În cadrul grupului de lucru au fost prezentate bunele practici ale mai multor state în domeniul politicilor necesare pentru

educația școlară: manuale de istorie germano-francez, germano-polonez, sud-est european, precum și rezultatul Comisiei de istorie bulgaro-macedoneană de nord. De asemenea, participanții la workshop au discutat despre elaborarea în Republica Moldova, România și Ucraina a curriculumului și a unor produse educaționale bilaterale, trilaterale și multilaterale în domeniul istoriei.

„Materia pe care o predau profesorii și abilitățile care le sunt dezvoltate elevilor sunt foarte importante. Din păcate, vedem cât de ușor și cinic sunt interpretate unele evenimente prin prisma propagandei, iar acest lucru este nociv pentru instituțiile statului și pentru cetățeni. Aici intervine rolul vostru, al profesorilor de istorie, de a dezvolta la tineri spiritul critic și analitic”, a punctat speakerul.

De specificat că, pe lângă UPS „Ion Creangă”, seminarul *Entrepreneurship for the responsible European citizen (EFREC)* a fost organizat de Leibniz-Institut für Bildungsmedien (Germania) și European Forum for Reconciliation, punând accentul pe practicile de colaborare în producerea tehnologiilor educaționale inovatoare pentru lecțiile de istorie și valorificarea potențialului noilor medii de învățare.

B. Iu.

Să ne cunoaștem formatorii

Centrul Formare Continuă și Leadership al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” dă start campaniei de promovare a formatorilor din cadrul instituției. Astfel, ne propunem să aducem în față specialiștii care pun umărul la fortificarea sistemului de formare profesională continuă din țară, care promovează misiunea și valorile educației.

În cele ce urmează vă propunem să o cunoașteți pe
ELENA ȚAP,
doctor în pedagogie, conferențiar universitar,
șef al Departamentului Formarea Continuă a Profesorilor

Născută în regiunea de nord a Moldovei, în satul Cuhureștii de Jos, raionul Florești, Elena Țap își trăiește frumoasa copilărie într-o familie de țărani, care au crescut și educat 7 copii.

În perioada anilor 1973-1978 își face studiile la Universitatea de

Stat din Republica Moldova, *Facultatea de matematică și cibernetică*, specialitatea *Matematician*. În anul 2008 decide să aplice la studii postuniversitare și optează pentru specializarea *Management social*, calificarea *Manager în educație*. În același an își începe studiile de masterat în *Științe ale educației*, specializarea *Management educațional*, *Facultatea Formare Continuă a cadrelor didactice și a celor cu funcții de conducere*. Imediat după finalizarea masteratului aplică la studii de doctorat în cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, perioadă în care este și competitoră la *Catedra de științe ale educației* a universității.

La 27 mai, 2016, Elena Țap susține teza de doctor în pedagogie cu tema *Managementul formării continue a cadrelor didactice în baza sistemului informațional*, specialitatea *Pedagogie universitară*.

Interviu Blitz cu Elena ȚAP

Destin

Destinul este o veșnică balanșare între reușita carierei profesionale și sacrificiul făcut în numele realizării ei conform așteptărilor. Parcurând acest drum, m-am oprit aici, în domeniul formării continue, considerând că este cea mai voluminoasă activitate, care îți ocupă neobservabil tot timpul, dar e și cea mai interesantă.

Misiune asumată

Mă străduiesc ineputabil să creez condiții favorabile privind realizarea activităților de formare continuă, pentru toți doritorii de a-și dezvolta performanțele, ceea ce este foarte important în societatea modernă. Contribuind direct la realizarea acestui deziderat valoros, satisfacția mea profesională devine desăvârșită.

Un atu profesional

Să-mi valorific mereu realizările, să corespund principiului LONG LIFE LEARNING, să citesc, să studiez, să prognoz. Perseverența mi-a fost întotdeauna alături!

Cea mai importantă realizare/performanță profesională

Am contribuit la organizarea activităților eficiente, iar Centrul de Formare Continuă a UPSC a devenit foarte productiv atât calitativ, cât și cantitativ.

3 calități definitorii ale eu-lui personal

1. Capacitatea de a lucra în echipă
2. Potențialul de leadership
3. Ambiția și voința de a reuși

Bucuria vieții

Familia în care am educat patru copii.

Mândria incontestabilă

Profesionalismul copiilor mei ca specialiști de forță.

Unul dintre visurile nerealizate

La acest capitol îl voi cita de Benjamin Mays: „Trebuie să înțelegi că tragedia vieții nu constă în a nu-ți atinge țelul. Tragedia este a nu avea un țel de atins. Nu este o nenorocire să mori cu visurile nerealizate, nenorocirea este să nu visezi. Nu este un dezastru să nu-ți cucerești idealul, dezastrul este că nu ai nici un ideal de cucurit. Nu este decădere să nu ajungi la stele, decădere constă în a nu avea stele la care să vrei să ajungi.”

Investesc în

tânără generație - copiii mei, colegile mele de serviciu, pe care le ador!

Planuri de viitor

Să învăț să gândesc diferit. Să fiu fericită!

O revelație sufletească

Aștept cu emoții clipele reverberii cu familia întreagă.

5 sfaturi pentru formabili

- z Când te înscrii la programe, fii pregătit să cunoști lucruri necunoscute!
- z Fă-ți prieteni și învață alături de cei care te încurajează!
- z Evită persoanele ce îți provoacă emoții negative!
- z Dacă ai căzut, ridică-te și mergi înainte!
- z Crede în tine!

Pentru conformitate,
Oxana RAȘ

PSIHOLOGUL RĂSPUNDE

CUM POT RECUNOAȘTE ȘI COMBATE STRESUL ȘCOLAR?

Cu trezirile de dimineață devreme, ghiozdanul greu, orele lungi și temele nesfârșite, copiii sunt supuși la stresul școlar de loc neglijabil. Desigur, un grad de stres este necesar pentru a-ți propune obiective, a le depăși și a evolua. Dar nu toți copiii pot răspunde la stresul școlar la fel de bine și adunat. Pe o perioadă lungă, acesta poate duce la probleme emoționale, de stimă de sine, de comportament și la scăderea performanțelor școlare.

În acest articol vă detaliez cum arată stresul școlar la copii, cum pot influența părinții și pedagogii pentru a îmbunătăți situația și, mai ales, care copii sunt mai vulnerabili și când este cazul să apelați la ajutor specializat.

Cum arată un copil stresat?

Copiii stresați au manifestări similare sindromului de burnout manifestate la adult, când munca i-a suprasolicitat și nu mai au rezerve de energie.

Un copil ce trece prin stresul școlar este deseori: obosit, fără chef, iritabil, cu performanțe mai slabe decât potențialul său intelectual.

Poate fi mai reactiv emoțional decât te-ai aștepta, mai sensibil la critici, cu crize de plâns, furie sau refuz complet al activităților. Poți observa că doarme mai prost, se trezește obosit, chiar și în weekend, nu pare a avea chef de activități. Pofta de mâncare poate fi afectată, refuzând mâncărurile preferate sau ciugulind doar puțin.

Ce îi stresează pe copii la școală?

Poate că adulții nu își amintesc foarte bine zilele de școală sau au o imagine vagă despre liceu, iar clasele mai mici sunt și mai „cețoase”. Totuși, copiii se confruntă cu numeroase surse de stres zilnic, inclusiv:

- **Trezirea foarte matinală.** Somnul insuficient contribuie la probleme de sănătate mintală și fizică. Dacă are un drum mai lung de parcurs dimineața, el trebuie să își ajusteze ora de culcare corespunzător și/ sau să-și programeze un somn scurt la amiază.
- **Orele lungi, fără pauze suficiente.** Adevărul este că la vârstele de 6-14 ani copiii nu au atenția și funcțiile executive suficiente de dezvoltate pentru a rămâne concentrați 50 de minute. Efortul poate părea foarte solicitant, mai ales pentru cei care suferă și de un deficit de atenție.
- **Solicitările academice.** Temele zilnice și învățatul pentru teste le pot lua copiilor de gimnaziu și 2-3 ore. Anxietatea de performanță (teama de a nu greși) poate face acest proces și mai lung și rezultatele testărilor neașteptat de scăzute, la un copil care a învățat, dar s-a emoționat când a venit timpul să răspundă. Pentru unii copii cu anxietate, răspunsul în fața

clasei este înspăimântător și poate provoca un blocaj complet al vorbirii.

- **Anxietatea socială.** Majoritatea copiilor sunt reticenți să își cunoască noii colegi, atunci când încep școala, o schimbă sau trec în ciclul superior de învățământ. Dar pentru unii copii inhibiția și anxietatea socială sunt foarte marcante. Își fac griji permanente privind relațiile cu alți copii sau cum sunt percepuți. Unii copii pot fi victimea bullying-ului, sursă pentru stresul școlar zilnic, scăderea stimei de sine și retragere.
- **Solicitările părinților.** Părinții sunt principalele persoane din viața copilului și acesta nu dorește să îi dezamăgească. Presiunea spusă sau percepută, constantă, de a lua note mari, de a fi primul în clasă, de a se înscrie la concursuri poate fi o sursă de îngrijorare și nemulțumire foarte puternică pentru copil.
- **Programul foarte încărcat.** Părinții își doresc din ce în ce mai multe reușite pentru copiii lor și este de înțeles, ținând cont de solicitările ulterioare pentru un loc de muncă, dar și de potențialul extraordinar al noilor generații. Totuși, orele suplimentare zilnice, de limbi moderne, sport, cluburi sau hobby-uri pot încălca excesiv programul celui mic.

Ce poți face pentru a reduce stresul școlar?

1. **Empatizează cu copilul**
Acasă trebuie să fie un loc sigur, pentru ca cel mic să își expună griji, frustrările sau temerile în legătură cu școala. Emoțiile lui trebuie reflectate și validate: „Înțeleg că este greu. Școala îți pune în față sarcini grele, dar tu te descurci excelent!”
2. **Scade presiunea**
Nu există vreo dovadă că elevii cu 10 pe linie sunt cei mai mulțumiți sau fericiți, cu un parcurs în viață satisfăcător. Cel mic se străduiește și este mult mai util să îl încurajezi, susții și să îi lauzi efortul, decât să îl compari cu alții „mai buni” sau să îi minimizezi succesele. Nu evalua niciodată copilul global după o notă mai mică sau un test nereușit. Mai ales dacă observi vina sau rușinea, consolează-l și asigură-l că data viitoare se va descurca mai bine, că este foarte bun, inteligent.
3. **Asigură-i mese nutritive, somn suficient și activități sportive** care să îi aducă plăcere. Toate acestea contribuie la diminuarea stresului, oboselei și menținerea unui nivel de energie optim.
4. **Ajută-l să se organizeze**
Mai ales în primii ani, copiii au nevoie de ajutor privind organizarea și planificarea. Un orar lipit pe frigider, de exemplu, îi poate aminti despre timpul dedicat studiului, când trebuie să își facă ghiozdanul

Ilinca NIȚĂ,
medic specialist
în psihiatrie pediatrică

și când este ora de ieșit pe ușă. Realizează-l împreună cu acesta, colorat și decorat, încât organizarea să fie o plăcere.

5. **Fracționează temele**
Temele pot ocupa foarte mult timp și un copil obosit nu va avea răbdare sau nu se va putea concentra. De aceea este recomandat să purcedă la executarea temelor atunci când este odihnit. Fracționarea timpului de lucru în etape de 12-15 minute, cu o pauză de 5 minute între fiecare și de 15 minute o dată pe oră.
6. **Nu uita de timpul liber**
Orele de limbă străină, matematică, muzică sau alte discipline sunt grozave pentru dezvoltarea cognitivă, dar timpul liber, nestructurat, de joacă și distracție sunt esențiale pentru dezvoltarea emoțională. Și copilul are nevoie de timp zilnic de relaxare și reîncărcare a bateriilor.
7. **Nu rata verificările pediatrice de rutină**
Solicită un consult oricând te îngrijorează starea lui de sănătate. Anemia, paraziții digestivi, intoleranțele alimentare, alergiile și multe alte probleme cu simptome discrete se pot manifesta ca nerăbdare, lipsă de atenție, oboseală, iritabilitate.

Când este utilă o consultație de psihiatrie pediatrică?

Unii copii sunt mai vulnerabili la stres. Descoperirea acestor predispoziții și adresarea la psihiatru va ajuta copilul să se adapteze mai bine. Totodată, poate fi necesar ca mediul să fie mai adaptat pentru nevoile sale.

Nu ezita să recomanzi un consult de psihiatrie pediatrică atunci când copilul: pare foarte obosit, fără chef sau iritabil timp de mai multe săptămâni; refuză să vorbească la școală, în special cu adulții; se emoționează atât de tare la examinări, încât se blochează; își face foarte multe griji, este tensionat, distras, nefericit timp de mai multe săptămâni; plânge foarte mult, se supără ușor, este foarte iritabil sau agresiv; are în fiecare dimineață dureri de burtică, de cap, solicită să rămână acasă în loc să meargă la școală (problemele nu apar și în weekend/vacanțe); are dificultăți de a sta așezat în bancă, nu își menține atenția nici 10 minute, vorbește frecvent în timpul orelor, face multe greșeli din neatenție sau pare visător; nu scrie, nu citește ca alți copii de vârsta sa, în special după finalizarea clasei I-i; are dificultăți de vorbire, de alcătuire a propozițiilor sau articulare a sunetelor; are probleme majore privind calculul matematic, comparativ cu alți copii.

Sursa:
<https://centruldepediatrie.ro/>

Daniela VACARCIUC: „Cred că orice istoric e obligat să studieze mult, să-și formeze o opinie proprie, sprijinită pe dragostea de neam, vatră, cultură, frumos, și să o cultive copiilor”

Numele Daniela Vacarciuc a devenit unul sonor, îndeosebi după anul 2010, când dumneaei devine „Profesorul Anului”. Împătimită de istorie și de meleagurile natale, face un efort colosal și se stabilește cu reședința în capitală. Avidă de cunoștințe, crede cu fermitate că un cadru didactic trebuie mereu să studieze. Traectoria vieții pe care a parcurs-o este destul de impresionantă, iar râvna cu care se dedică o explică prin faptul că cea mai bună educație se face prin exemplul propriu.

– În anul 2010 v-ați învrednicit de premiul mare „Profesorul Anului”. Este pentru prima dată când câștigă trofeul un profesor din municipiu. Cum a fost perioada de pregătire?

– A fost demult. Dar emoțiile sunt pentru toată viața. E un titlu cu care mă mândresc acum. Pregătirea a fost foarte responsabilă. Am scris singură scenariul activităților, am căutat singură dansatori, instrumente, cărți, piese pentru activitatea mea extracurriculară, proiectorul pe care l-am împrumutat și l-am cărat din urma mea pe la toate instituțiile unde urma să desfășor activitățile. Am muncit foarte mult. Elaboram un proiect didactic, apoi îl aruncam la gunoi, nemulțumită de ceea ce a ieșit. Căutam ceva deosebit și nu găseam. Îmi părea că nimic nu-mi iese bine. Vreau să știți că nici pentru o clipă nu am crezut că sunt pe primul loc. Nici nu mai știu dacă am visat un asemenea titlu. Îmi doream, desigur, dar să visez mă temeam. Nu aveam pe nimeni în oraș. Eu, soțul și un copil mic, care mă încurajau permanent. Totuși, câtă lume frumoasă! Elevii mei, care au mers cu mine în scenă și am învățat împreună textul. Nicoleta Fiodorov, care a fost cu mine pe la școlile unde urma să fac orele și avea grijă să nu uit cablul de la laptop, să am fișele color pe băncile copiilor. Și doamna Viorica Negrei! Îi sunt extrem de recunoscătoare pentru că administrația liceului nu m-a anunțat că am câștigat și urmează să trec testul la IȘE pentru etapa republicană. Așa că, eram acasă. Era joi, înainte de Paște. Mă pregăteam să plec la țară. Doamna Viorica Negrei, șef la DGETS, a fost anunțată că Chișinăul nu s-a prezentat la testarea republicană. M-a telefonat să mă întrebe de ce nu sunt la test! Eu, disperată, în lacrimi, am alergat la comisie și am cerut să-mi ierte întârzierea, căci, pe bune, nu știam. Am susținut testul scris în fața comisiei. Îi sunt recunoscătoare și azi doamnei, deși nu am mai vorbit despre asta. Nu-mi place să deranjez oamenii. Și esul pe care l-am scris era al meu, nici nu l-am dat la verificarea vreunui profesor de limba română. Nu voiam să deranjez pe nimeni. Am comis greșeli? Desigur! Dar am pregătit orele bine, am susținut testul scris, am realizat un scenariu frumos și am câștigat! Trăiesc și azi aceleași emoții! Frumoase. Atunci am văzut în realitate efectele unui efort. E minunat să trăiești victoria obținută în mod cinstit. Mulțumesc că mi-ați amintit despre asta.

– Ați lucrat 8 ani profesoară în satul de baștină, Cornești. Cum ați reușit să vă acomodați în capitală?

– Am visat mereu să vin la Chișinău. Îmi doream mult. Voiam să mai învăț, să merg în formări, să activez în cluburi, să învăț engleza. Iubesc satul meu, mă voi întoarce cândva acolo, dar atunci voiam la Chișinău. Am mers vara la Liceul „Vasile Alecsandri”, unde aflasem de la prietena mea că este un loc vacant. Era anul 1995. În sate – salariile înghețate, lipsurile tranziției, dezamăgirea în guvernare, eu – fără casă, vără viză în oraș. Era o mare îndrăzneală să reușesc la un vis atât de frumos în asemenea condiții. V-o zic ca și istoric. Domnul Vasile Dombrov, regretat, m-a anunțat că urmează să vadă studiile, diploma, viza și să vin la o convorbire în care să-mi justifice pretenția de a lucra cu elevii de liceu. La 25 august 1995 am scris această filă extraordinară în viața mea și am mers pe urmele trăirilor patriotismului marelui bard de la Mircești. De atunci nu am mai părăsit această instituție pe care o iubesc.

– Care este diferența dintre profesoratul la țară de cel de la oraș?

– Un profesor bun educă oriunde. Am amintiri frumoase din sat. Am construit o relație frumoasă cu primii mei discipoli. Abia acum am înțeles această lecție oferită de viață. Unii m-au urmat în capitală, când am venit. Opt ani am muncit în sat. Erau timpuri foarte complicate, începuse războiul din 1992. Unii colegi profesori au plecat la Chișinău pentru a merge pe front. Țin minte cum i-am petrecut la autobuz. Au revenit, dar știu ce greu ne era să știm câtă nedreptate este. Apoi s-au schimbat banii, a început privatizarea. Unii au început să profite de noi. Am dat și eu bonurile, aiurea, fără să înțeleg ce se întâmplă. Am fost jecmăniți. Tot de ai noștri. Acum vreau să-i privesc în ochi. Eram necăjiți. Frig, lipsuri, copiii lipsiți de motivație. Birocrație, supunere. C-am atâr. Trist. De aceea, când vorbesc despre profesorii din sat, îmi amintesc prin ce am trecut. Probabil, diferența e în efortul pentru a te pregăti de ore. În licee, totuși, ajung elevi selectați, mai ales în capitală și, deci, trebuie să fii foarte bun pentru a capta, altfel nu te ascultă, copiilor le plac exemplele. Mă străduiesc mult să fiu la nivelul cerințelor. Orașul oferă mai multe oportunități. Este bine pentru cei care le utilizează.

– Din anul 2011, prin concurs, deveniți director al Liceului Teore-

tic „Vasile Alecsandri”. Cum e să îmbini profesoratul cu administrarea instituției?

– Mai bine mă simt în haina de pedagog. Comunicarea cu elevii despre istorie e cea mai frumoasă activitate. Pot să fac ore încontinuu. Dar în calitate de manager am oportunitatea de a gândi mai mult la instituția pe care o iubesc. Muncesc la fel de mult. Mult. Scriu rapoarte, fac proiecte, lansez inițiative și mă străduiesc să motivez toată lumea să facem acțiuni care să ne promoveze imaginea. Dar cea reală, nu de poză. Pătrund mai mult în esența managementului, care este un teren pe care încă trebuie să-l valorific permanent. Vreau să-mi rămână un nume bun. Directorul Vasile Dombrov, cred, ar fi mândru de efortul meu. Cel puțin mi-aș dori asta. Îi sunt recunoscătoare că a crezut în mine.

– Care este partea cea mai dificilă a muncii Dvs.?

– Atunci când ești perfecționist, totul e foarte dificil. În management sunt o mulțime de legi, hotărâri, decizii oficiale pe care trebuie să le cunoști. Elemente de justiție, finanțe, monitorizare, combinate cu responsabilitate, efort și atitudine. Sunt necesare instruirii permanente, seminare, aplicare în practică, însoțite de rigori impuse mie și colegilor. Uneori îmi exteriorizez emoțiile, apoi regret. E dificil. Este riscul permanent ca unii colegi să o ia personal. Nu-mi doresc asta, am colegi minunați. Țin foarte mult la colectivul cu care muncesc. Vă pot povesti multe despre fiecare în parte. Sufletști, profesioniști și figuri integre. Avem o cultură organizațională bine definită. La noi nu sunt la modă controalele, toți profesorii sunt responsabil implicați în activitățile instituționale, municipale și chiar transfrontaliere. Fiecare profesor din liceu are câte cel puțin un proiect instituțional de care este responsabil. Îl desfășoară în stil propriu, creativ, muncesc foarte mult. Îi apreciez. Suntem ca o familie. Dar una foarte implicată. Nu avem timp de cafea sau excursii. Ne-am dori, dar suntem foarte prinși, toți. E foarte dificilă latura legată de personal. Penuria de cadre face ca să mă confrunt cu mari probleme de angajare. Nu știu dacă realizați cum pot motiva un paznic, măturător, îngrijitor de încăperi, secretar, bibliotecar etc., care primesc un pic mai mult de 3000 de lei. E cumplit. Profesorii: unii au 5000, 6000 de lei. Cum să-l motivez pe un bărbat, fost șef de promoție, cu o medie foarte bună, responsabil și inteligent, să-și dorească mult să rămână în sistem, în capitală, cu 5000 de lei. Mă străduiesc să acopăr, dar e dificil. E dificilă și colaborarea cu părinții, mai ales în clasele mari. În societatea noastră procesele de alfabetizare sunt un imperativ. Trebuie să comunicăm mai mult. Despre neam, limbă, responsabilitate, democrație, valori, demnitate și copii. Uneori ai impresia că părinții percep școala mai responsabilă de educația propriilor lor copii. Asta pune pe gânduri. Noi cumva credem că dacă purtăm cruce, de dorit din aur, la gât, gata suntem cu Dumnezeu. Dar nu e așa.

– Nu este deloc ușor, dnă Daniela, dar care sunt principiile după care vă conduceți?

– Mă străduiesc să fiu corectă. Cu toți. Inclusiv cu feciorul meu. Este important să fiu consecventă și sinceră. Un alt principiu este **respectul**. Nu-mi place ca și colegii mei să mă perceapă drept șef. Vreau să fiu un administrator care acționează în echipă. În sfârșit, **munca**. Nu-mi plac leneșii. Cred că putem face mai mult prin muncă. La liceu mă implic în toate activitățile, proiectele, unele inițiate chiar de către mine personal. Dacă apare o problemă, me-

ditex care sunt modalitățile de depășire a ei. Dacă sunt probleme cu părinții – comunic, lansez vreau proiect pentru a discuta împreună soluțiile. Dacă au copiii stări de nemulțumire, am proiectul „Cu directorul la o cafea”, la care transmit mesaje de educație sau analizăm situațiile cu care se confruntă. Îmi plac copiii. Cred că avem multe restanțe față de ei. Dar, desigur, asta nu exclude valorile menționate mai sus – corectitudinea, respectul și munca, pe care trebuie să le cultivăm și lor.

– Studiarea disciplinei Istoria este o chestiune destul de controversată după independență. Care sunt criteriile după care vă conduceți, predând această materie?

– Iubesc istoria de când eram în clasa a VI-a. Pot aborda orice subiect. Îmi place în istorie **cercetarea**. Cred că orice istoric e obligat să studieze mult, suplimentar, să-și formeze o opinie proprie, argumentată, sprijinită pe dragostea de neam, vatră, cultură, frumos, și să o cultive copiilor. Istoria

este fantastică, în esență este știința științelor. Copii aici vorbesc despre civilizații. Ce-au reușit, ce au greșit și cum putem construi împreună o societate prosperă. Expresia dumneavoastră „controversată” este legată de forțele subversive, care au nostalgie după manipulare, minciună, control. De aceea cred că anume aceste persoane, pe care nu am avut curajul să le confruntăm, ne-au adus aici unde am ajuns. Mesajul istoric trebuie să fie vocal, responsabil și educativ. La ore mă străduiesc să trezesc copiilor interesul să cunoască în profunzime, să citească mai mult, să se exprime și să mediteze la ceea ce nu trebuie să repetăm, căci „**Historia est magistra vitae**” („Istoria este învățătoarea vieții”), ziceau anticii.

– Reușiți să creșteți din copii mici patrioți, să le altoiți dragostea de țară?

– Categorie, da! Absolvenții mei din anul 1997 îngrijesc de fântâna lui Mihai Eminescu, îl iubesc pe poet, recităm, cântăm și visăm până azi la minunatele noastre întâlniri. Pământul nostru este binecuvântat. E important să îl iubim. Copilul trebuie învățat empatia, creativitatea, mentoratul, implicarea, dar vă imaginați ce s-ar întâmpla dacă mama nu i-ar zice copilului ei că îl iubește și nu i-ar cere la fel. Am o datorie. Vreau să zic tuturor: suntem în rai. Trebuie doar să ne iubim unii pe alții și să renunțăm la ură, invidie și prostie. Poporul nostru este frumos. Pământul nostru e stropit cu efortul bunelor noastre, e decorat cu case muncite de părinții noștri. Cum să nu iubești? Cum să nu fii mândru de poporul român. Am trecut frumos prin istorie. Nu roșesc nici pentru un episod. Cultiv acest lucru și copiilor. Și ei înțeleg.

– Sunteți deținătoare a zeci de diplome și medalii oferite de instituțiile statului sau de organizații internaționale. Care sunt cele mai de preț?

– Desigur, trofeul „Pedagogul Anului”. Am luat atunci și o sumă frumoasă, pe care am materializat-o

într-o piesă din casă ce-mi amintește mereu de emoțiile frumoase pe care le-am trăit. La fel, diplomele Consiliului Europei, obținute pentru activități de evaluare. Am, din 2016, titlul de expert în evaluare, acordat de Consiliul Europei. În anul 2021 am obținut insigna de aur „Ștefan cel Mare”. Țin foarte mult la această decorație. Anul acesta am obținut ordinul „Meritul Civic”. Recunoașterea meritelor sau a efortului este foarte importantă. Orice apreciere pentru mine, chiar și orală, orice încurajare e extrem de importantă. Mă ajută să fiu mai perseverentă.

– Încercați, prin intermediul educației, să cultivați etica și morală creștină la elevi?

– Orice pedagog, prin harul său, prin mesaj sau comportament, cultivă o valoare morală. În instituție nu permit prozelitism, dar port cruce, mă rog, iubesc și nu ascund asta. Sunt un creștin convins, cred în puterea eticii, care ne transformă în nume sonore și persoane de încredere pentru copii. Deci, nu încerc. O fac. De aceea îmi doresc ca elevii să înțeleagă partea umană a vieții și să devină buni.

– În afară de faptul că sunteți profesor de istorie, manager școlar, mai sunteți doctorandă, coautoarea a zeci de lucrări științifico-didactice. De la cine ați moștenit atâta hărnicie?

– Vin dintr-o familie de oameni harnici. Și mama, și tata munceau foarte mult. La noi acasă întotdeauna lumina la culcare se stinge foarte târziu. În neamul meu nu există să înclini balanța doar într-o parte. Nu. Sunt obligată prin ADN-ul neamului meu să fiu bună și la muncă, și în familie. Cercetez, scriu, elaborez texte, fac eseuri, citec mult. Biblioteca mea acasă numără câteva mii de exemplare. Am cărți peste tot. Visez la un cabinet unde să am condiții de cercetare. Dar și așa scriu pe temele care mă interesează. Scriu fără grabă, fără impuner. Fac ceea ce-mi place. Sunt un om fericit.

– Nu vă e dor de sat?

– Ba da. Merg în sat. Este mama. E un exemplu pentru mine. Merg să mă umplu de energia ei pentru a munci mai mult. Ține toată gospodăria. O păstrează pentru noi. Drumul spre casă trece pe la poarta profesoarei mele de istorie. Mă gândesc la ea. Uneori mă opresc să o văd, să o îmbrățișez și să-i spun cât de dragă îmi e. Mi-a marcat drumul pe care am pornit în 1988. Urmează școala. Privesc geamurile ei și îmi amintesc banca, colegii mei, bunii mei profesori, directorul. Mă emoționez de fiecare dată. Știu că acolo a rămas o parte a sufletului meu. Parcurg drumul pe care mergeam la școală. Simt emoțiile pe care le trăiam. Erau diferite. Dar toate frumoase. Deci, satul e viața mea. Meditez des la o reîntoarcere. Am lucrat acolo profesoară. Colegii mei cu care am muncit erau mari pedagogi, nume sonore, dar mă respectau, mă încurajau. Asta a contribuit mult la formarea mea. Și codrii, podgoriile, văile unde alergam mai demult. E un dor de suflet, de aer și creștere.

– Vă mulțumim, dnă Vacarciuc, pentru destăinuirea și sinceritatea cu care ne-ați vorbit. Din răspunsurile Dvs. deduc că, indiferent de încercările prin care ați trecut sau treceți, sunteți un om împlinit și fericit, iar copiii sunt atrași de astfel de persoane. Deci, sunteți o personalitate cu mare impact pozitiv asupra generației în creștere.

Interviu realizat de

Silvia ȚURCAN

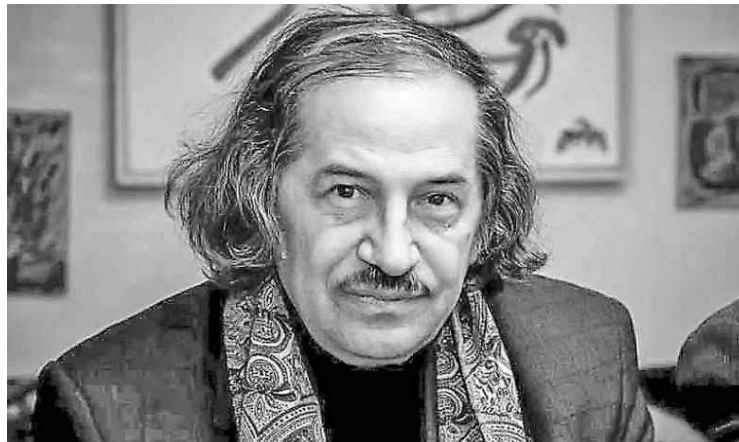
„Post – scriptum” la un bilanț aniversar

VASILE ROMANCIUC LA 75 DE ANI

Poezia lui Vasile Romanciuc se înscrie în mod firesc în contextul literar al timpului și se manifestă prin capacitatea nemijlocită de a transfigura realitatea curentă, de a dezvălui o complexitate de stări, sentimente, neliniști interioare, care generalizează un univers existențial specific, orientează cititorul în sfera unor meditații profunde despre existența umană, îndeamnă de a contempla toate labirinturile firii umane. În această ordine de idei, V. Romanciuc se identifică cu preocupările estetice ale unei generații de scriitori în tendința de a depăși convențiile timpului, pentru a se încadra în tiparele artei veritabile.

Așa cum se accentuiază în critica de specialitate, V. Romanciuc este întrevăzut ca fiind „unic în felul său, atât în sfera limbajului, cât și în cea a viziunii poetice”, poetul cultivă o poezie cu un bogat spectru de expresie, ce variază de la rugăciune spre o invocare patetică a unor probleme, situații existențiale din viața contemporanilor, pentru a preconiza orientarea spre o dimensiune a sacralității, a cânta și a plânge în conformitate cu tonalitatea unui temperament liric vibrant, receptiv la neliniștile realității curente. „Poezia pentru Vasile Romanciuc este un monolog dialogal cu sine și cu lumea, cu cântecul și cu pământul, cu neamul. Acesta e reazemul estetic din orice perspectivă oximoronică sau mitică, egoistă sau altruistă, lirică sau melancolică” (T.Paladi). Respectând cu strictețe principiile estetice ale tradiției populare, poetul își exteriorizează versul pe un fâgaș al reflexivității, al trăirii interiorizate, de unde întrevăde revelația metaforei poetice dintr-o perspectivă modernă, dar în același timp și „prin fondul mioritic pe care-l purtăm în sânge” (M.Livada), văzut ca matrice stilistică și particularitate esențială a culturii românești. Din această perspectivă, ne putem referi la mai multe scrieri poetice, care fiind realizate la anumite dimensiuni gnoseologice, indică calea spre un tărâm artistic cu semnificații individualizatoare, inclinând spre orientarea către un tărâm mitic vizionar, cu semnificații circumscrise în dimensiunile fundamentale ale existenței umane.

Comunicarea artistică se manifestă în mod spontan, la nivelul detașării de problemele vieții cotidiene, prin invocarea unor resorturi existențiale, de sorginte mioritică, ce determină evaziunea spiritului popular spre transcendența cosmică. Spiritul mioritic se îngemănează cu

necuprinderea universului, în care pulsează duhul primar de baladă, este un cântec șoptit al sufletului într-un moment de intensă eferescență lăuntrică. Cadrul cosmic unde se profilează confesiunile sale lirice este „spațiul-matrice” ori „spatial-mioritic”, autorul prefigurează un instinct metafizic, axat pe filonul creativității populare.

În versul lui V. Romanciuc *elementul baladesc* se redimensionează din interior, găsindu-și concretizare într-un amalgam de motive grupate în jurul unui simbol fundamental. Suprapunerea straturilor mitologice aprofundează o viziune complexă, unde are loc circumscrierea imaginilor artistice de sorginte baladescă. Odată ce Miorița este întrevăzută drept:

*Lacrimă/locuită de soare,/
Rază de lumină/de iedera tristeții
îmbrățișată.//*

*Veșnicie/din fluieraș de fag,/din
fluieraș de os,/din fluieraș de soc
izvoraș,*

(Miorița)

Autorul o sublimează până la dimensiunile transcendenței mitice ca să releve stări, sentimente, trăiri sufletești, subordonate unei înțelegeri emoționale complexe. Succesiunea detaliilor simbolice din folclor îi permite să realizeze o retrospectivă sentimentală în universul frământărilor lăuntrice ale omului pus în fața unor esențe primordiale. Cântecele nostalgice al fluierului mioritic se asociază în plan metafizic destinului omnesc suprapus unor grave probleme existențiale, își găsește expresie în jurul aceiași idei de preamărire a vieții și nostalgică resemnare în fața trecerii inevitabile, în bucuria simplă de proclamare a filosofiei *a fi* ca dovadă supremă a existenței umane, așa cum ne îndeamnă poetul ghidat de o trăire interiorizată:

*Busuioc la naștere,//Busuioc la
moarte,//Floare de tristețe,//Floare de
noroc.*

(Busuioc)

„Hagiografia busuiocului” (E. Lungu) îl orientează spre o gamă de simțiri contradictorii, iar busuiocul devine în cele din urmă „o floare cu parfum veninos”, o metaforă oximoronică, ce indică nostalgia îngândurată a poetului în contemplarea și redimensionarea filosofică a vieții omenești.

*Viața noastră toată,//Doamne,
cum încape!//Între două fire!//Mici de
busuioc.*

(Busuioc)

În această „poveste fără sfârșit” este „miere și fiere”, „suferință și mângâiere”, vedem expresia unui mod de viață ajuns să fie orientat spre un spațiu cosmic marcat de ideea sacralității. Poetul utilizează niște imagini de sorginte mioritică pentru a invoca cu demnitate bărbătească țara strămoșilor. Spiritul strămoșilor transpare printr-o viziune de solitudine nostalgică și se reflectă într-o anumită ambiguitate ontologică. În analogie cu realitățile estetice din poezia universală, este prefigurată un tărâm de himere concretizat în „singura oglindă care păstrează toate chipurile ce s-au uitat vreedată în ea”, în „singurătatea multiplicată”, pe care o percepe în mrejele tăcerii. Sentimentul dureros al singurătății cosmice este amplasat într-o lume selenară, superioară în esența ei. „*De dor, de aducere-aminte, ochii mei au slobozit rădăcini la cer*” (Oglinda), aici este concretizată o metaforă cu semnificații individualizatoare, fiind exprimată o culminație emoțională, pentru că la V. Romanciuc persistă o stare de plenitudine spirituală, care îngemănează viața și moartea, teluric și celestrul, dragostea și resemnarea. De aici survine tendința spre o nuanță mioritică invocată printr-o viziune panteistă, așa cum vedem în versurile ce urmează:

*Sub cerul nopții,//el mire, ea mi-reasă//ca la începutul lumii,//singurei
în iarba deasă.*

(Păstorească)

Transpunerea în plan mitologic a nunții mioritice îl determină pe V. Romanciuc să perceapă „o intrare nouă în mit”, ca să ajungă la „icoana jertfirii Mioarei”, atingând niște niveluri de specificare noi. Spectacolul nunții e lăsat în cele din urmă în plan vizionar, poetul este obsedat de ideea primară a mitului pentru a exprima o culminație emoțională, a dezvălui reperele sacre ale ființării omenești.

Figurația mioritică se concentrează într-o sinteză de ritual ca la procesiunile funerare, iar alegoria fantezistă „nuntă-moarte”, așa cum subliniază cercetătoarea E.Munteanu, se înscrie ca un reflex al „nemuririi dacice”. Simbolurile de sorginte mioritică sunt trecute printr-un proces de stilizare și individualizare artistică, ele devin niște proiecții mitice cu deschidere spre ancestral. În una din poeziile sale V. Romanciuc percepe prin prisma Mioriței temeiurile existenței umane, prin transfigurare simbolică amintind parcă de nunta mioritică, ce se desfășoară într-un cadru miraculos de poveste:

*Și porni o veste că într-o seară,/
Că era-ntuner, lună că era,//Din
pământ spre ceruri a crescut o sca-
ră,//Iar pe scara ceea a urcat o stea*
(Post – scriptum la o baladă)

În continuare autorul revine la fondul de idei din balada populară, privindu-l prin aceleași categorii existențiale, ca să anihileze ideea de moarte printr-o deschidere spre niște resorturi de alternativă, „printre copaci parcă a nins cu îngeri”, iar aceștia vor transpare pe fundalul proiecției mitologice a fenomenelor din natură. „Stele albe” se rostogolesc „prin fereastra deschisă a Lunii”, acolo unde „îngerii melancolici” privesc cu dor „jos pe Pământ”. Ninge cu îngeri, din nemărginirea cosmică, ca să se condenseze în sfera arhetipală a veșniciei. Îngerii coboară lent printre fulgii de nea și se suprapun într-un cadru mitic vizionar ca într-un dans himeric, încercând să ne mențină sufletul într-o stare de beatitudine sufletească. Or, așa cum ne sugerează poetul creștin V. Militaru, „Lumea îngerilor, deși nu se vede, nu înseamnă că nu e”, cu alte cuvinte, ea face parte din ființa noastră, din dorința de desăvârșire și puritate sufletească, „stând pe oameni să-i învețe vrerile lui Dumnezeu”. Aidoma unor ploii de stele, ninsorile copleșesc prin durata lor de intensitate, ele cad interminabil peste sentimente și trăiri, ca să aprofundeze o stare inedită de resemnare, dar și de revigorare interioară. Recrearea paradisiului existențial se realizează după anumite modele arhetipale, atunci când în

intuiția artistului are loc fenomenul de asimilare a unor imbolduri sufletești de alternativă și, nemijlocit, dramatica căutare a sinelui creator. În analogie cu valențele estetice din poezia universală, este prefigurată un tărâm de himere, aflat într-un stadiu precreatural, „ca într-un vis într-alt vis, visat la rândul lui de către cineva care e visat de altul, și el visat – și tot, astfel la infinit” (D.Micu), pentru a găsi o justificare ontologică a existenței universale. Ninsorile cad interminabil după modelul lui Bacovia, ele vin să aprofundeze o stare de sfârșire lăuntrică, „ninge de parcă toți muriră, parcă toți au înviat”. Ninsorile copleșesc atât de mult eroul liric și, asemenea unui „astru arzând de zăpadă”, ne aduce „în dimineața de după moarte” prefigurată de A.Blandiana, unde o „stea vrăjită” reinvie cosmosul terestru prin vibrațiile unui glas lăuntric despre cel

*Logodit pe vremuri c-o mândră
crăiasă,// Ciobănașul nostru tras
printr-un inel.*

(Post – scriptum la o baladă)

„Plouă bacovian” peste crâmpie de amintiri, iar clopotul bisericii „trist – luminos și rar” vorbește „cu lacrimi în loc de cuvinte”. Rezonanțele tragice conjugate cu resemnarea sunt înlocuite treptat prin niște meditații lirice unde ceremonia nupțială capătă o nuanță de „liturghie cosmică”, așa cum ne sugerează M.Eliade, ca să amintească celor din jur, că drama omului pus față-n față cu veșnicia nu se consumă odată cu trecerea ireversibilă, dar rămâne să dăinuie, să ne spună că senina integrare în natură este un fenomen atât de firesc ca și succesiunea anotimpurilor, a generațiilor, ca și curgerea ireversibilă a timpului și aprofundarea ceasului final.

Problema rămâne deschisă în vederea estimării unor noi dimensiuni estetice, de aprofundare a unor viziuni și semnificații de profunzime, ce-și anunță prezența lor nemijlocită în scrierile lui V.Romanciuc, iar prin „solidarizarea” poetului cu spiritul mioritic se are în vedere „solidarizarea cu acele relații vii, pe care istoria nu le poate atinge: Cosmosul și ritmurile cosmice” (N.Cabasila).

La ceas aniversar, când fulgii de nea s-au prefăcut în îngeri și vin să lumineze „respirarea lui Isus”, îi dorim poetului Vasile Romanciuc ca lumea să devină așa cum a redat-o în versurile sale, „mai bună, mai frumoasă, mai curată”, iar ninsorile care se perindă ritmic prin iureșul anilor să se prefigureze mereu ca într-o rostire de baladă.

Tatiana BUTNARU,
doctor în filologie

Educație prin voluntariat

„Tekwill în Fiecare Școală”

Cine a spus că există o vârstă maximă la care poți studia profesiile viitorului? La 66 de ani, Svetlana Schitco învață și predă limbajele de programare JavaScript, CSS, C/C++, programe vectoriale și raster, precum Adobe Illustrator și Adobe Photoshop, și își dezvoltă abilități, precum gândirea critică, analitică și creativitatea, participând la programul de formare marca „Tekwill în Fiecare Școală”.

Pasionată de transformarea digitală a educației, predă deja de 2 ani, absolut voluntar, cursurile de Design Graphic și Proiectare și Dezvoltare Web, dezvoltând la elevi

aptitudini necesare pe piața muncii din viitor. Indiferent dacă este sau nu remunerată, profesoara continuă an de an să-și dedice timpul personal pentru instruirea elevilor.

Motivându-i să-și testeze abilitățile, a participat alături de elevii la competiția „Tekwill Junior Ambassadors”, echipa ocupând locul III la categoria „Programarea Algoritmilor

în C/C++”, iar 2 echipe au fost selectate finaliste la categoria „Design Grafic”, dezvoltând identități vizuale pentru locuțurile turistice „La Prisacă” și „La Izvor”.

Svetlana Schitco, prin propriu exemplu, motivează elevii să depășească limitele, indiferent de vârstă, ocupație și insecurități.

Categoria „Transformarea Educației prin Voluntariat” a fost susținută în acest an, de către compania Allied Testing-Moldova.

Proiectul „Tekwill în Fiecare Școală” este implementat în parteneriat cu Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova și cu suportul partenerilor externi de dezvoltare: USAID Moldova, Embassy of Sweden in Chisinau, European Union in the Republic of Moldova, UNDP Moldova.

Inspirația și creativitatea la ea acasă

50 de ani de la fondarea LTPA „Ion și Doina Aldea-Teodorovici”

Instituția Publică Liceul Teoretic cu Profil de Arte „Ion și Doina Aldea-Teodorovici” din mun. Chișinău marchează 50 de ani de la fondare, ceea ce ne dă prilej pentru a trece în revistă multe dintre reușitele înregistrate de actorii educaționali ai instituției, mai ales că anul 2022 este marcat și de cei 30 ani împliniți de la tragica pierdere a celor al căror nume îl poartă liceul.

Liceul Teoretic cu Profil de Arte „Ion și Doina Aldea-Teodorovici” promovează o educație de calitate, prin dezvoltarea, în parteneriat cu comunitatea, a unui mediu favorabil învățării, reieșind din nevoile educaționale ale comunității, ținând cont de resursele existente, asigurând șanse egale elevilor, în vederea formării competențelor, continuarea studiilor, precum și adaptarea lor la cerințele societății moderne.

Echipa managerială dar și colectivul pedagogic își propune ca în următorii cinci ani să transforme IP LTPA „Ion și Doina Aldea-Teodorovici” într-o instituție atractivă, axată pe inovație, în care educația elevilor se va realiza reieșind din standardele de calitate, școala fiind prietenoasă oricărui copil. Astfel, instituția va avea o imagine prestigioasă, o imagine cu distins valori naționale și europene. La fel, cei sus-numiți optează pentru un parteneriat deschis, cu implicare efectivă și responsabilă a tuturor actorilor sociali, care pot susține procesul educațional al instituției.

În aceeași ordine de idei vor munci ca procesul educațional să fie orientat spre satisfacerea nevoilor fiecărui elev deschis spre schimbare și spre înțelegerea și respectarea tuturor valorilor socio-culturale ale unei societăți democratice. Se dorește încurajarea inițiativei individuale și didactice, precum și oferirea de oportunități concrete pentru dezvoltarea individuală a fiecărui actor implicat în procesul de activitate. În acest context vor fi elaborate strategii diferențiate, menite să faciliteze procesul de educație, bazat pe toleranță, echitate, imparțialitate pentru toți beneficiarii, indiferent de nivelul intelectual, de apartenența etnică, religioasă sau socială, prin oferirea de șanse egale și prin promovarea educației incluzive. Astfel, vor contribui la pregătirea unor absolvenți capabili de a se integra activ, eficient și cu succes în societate.

ISTORIC

Școala medie moldo-rusă nr.59 și-a deschis ușile la începutul anului școlar 1971. Pe parcursul anilor și-a schimbat de câteva ori statutul, fiind școala medie de cultură generală cu instruire în limba română, mai apoi Gimnaziul Nr 59 „George Coșbuc” și abia în 2012, fuzionând cu Gimnaziul nr. 52 cu profil de arte plastice, obține statutul de liceu, devenind Instituția Publică Liceul Teoretic cu Profil de Arte „Ion și Doina Aldea-Teodorovici”.

Pe parcursul acestor ani instituția a avut la cârmă directori demni, despre care și azi se vorbește cu mândrie: M. Luca (1971-1980), P. Afanasiev (1980-1983), A. Lungu (1983-1984), L. Filip (1984-1990), V. Dogot (1990-2016). Din 2016 până în prezent îi diriguiește activitatea directorul Iurie Donțu.

POTENȚIAL UMAN

Pe parcursul a 50 de ani aici au absolvit studiile medii și liceale 2.496 de tineri și tinere. Dintre aceștia, au obținut studii superioare în diverse domenii: pedagogice - 294 absolvenți; tehnice - 228; juridice - 191; economice - 185; medicale - 75; militare - 41; arte - 30; alte specialități - 143 absolvenți.

Actualmente în Liceul Teoretic cu Profil de Arte „Ion și Doina Aldea-Teodorovici” își fac studiile 1.425 de elevi repartizați în 42 de clase, 17 din ele fiind clase cu profil Arte (Artă Plastică, Muzică și Cor).

Pregătirea academică și artistică a elevilor este monitorizată de 7 Comisii Metodice: Comisia Metodică „Învățământ primar”; Comisia Metodică „Limba și literatura română”; Comisia Metodică „Limbi străine”; Comisia Metodică „Științe reale”; Comisia Metodică „Științe socioumane”; Comisia Metodică „Arte, Tehnologii și Sport”; Comisia Metodică „Muzică și cor”.

Succesul obținut de liceeni se datorează celor 74 de cadre didactice, dintre care: 19 învățători, 33 profesori ce predau discipline generale, 7 pedagogi - discipline din cadrul profilului Arta Plastică, 9 - discipline din cadrul profilului Muzică și Cor, 3 - conducători de cerc. Dintre aceștia 21 dețin titlu de Master în domeniul Educației; 68 au absolvit instituții de studii superioare; 4 dețin studii medii de specialitate. De asemenea, 3 dețin gradul didactic superior; 21 - gradul didactic I; 42 - gradul didactic II. Printre cadrele didactice se regăsesc: un autor de curriculum, doi autori de manuale școlare, cinci autori de materiale curriculare și trei membri ai Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova.

ACTIVITĂȚI EXTRACURRICULARE

Ajuns cu demnitate la 50 ani de la înființare, Liceul, mereu tânăr și dinamic, îi readuce în vizor pe toți

oamenii frumoși, a căror viață s-a împletit cu destinul său, dascăli din trecutul și prezentul instituției, elevi de toate vârstele și prieteni de pretutindeni. Este unanim recunoscut faptul că valoarea unei școli rezultă din fericita reuniune a unor oameni valoroși, dascăli și elevi. Această relație definește existența unei instituții de învățământ, iar timpul adaugă alte ingrediente necesare, confirmând, rafinând, garantând performanța și calitatea acestei școli.

Pentru Instituția Publică Liceul Teoretic cu Profil de Arte „Ion și Doina Aldea-Teodorovici”, scurgerea tim-

Gheorghiu: „Unde dragoste nu e, nimic nu e...”

Purtând numele martirilor neamului, Doina și Ion Aldea-Teodorovici, liceul merită să fie gazda și inițiatorul unei confruntări municipale, dedicate elevilor talentați și competenți în domeniul muzicii. Intenția organizatorilor este ca tinerii talente să se bucure de un real succes, iar liceul să devină un centru de promovare a micilor artiști. Astfel, părinții și comunitatea să se convingă de rezultatele educaționale și artistice ale copiilor.

Concursul a fost inițiat de IP LTPA „Ion și Doina Aldea-Teo-

pului a adus, neconținut, provocări și oportunități. Istoria școlii stă sub semnul permanenței reinventării, a neîncetatei căutări în drumul către mai bine, a descoperirilor individuale, dar și a potențialului colectiv.

În acest context este de menționat faptul că în instituție sunt organizate diverse activități ce implică actorii educaționali ai acesteia. „Cântăm dragostea” este un concurs municipal de interpretare vocală pentru elevi cu vârste cuprinse între 8 și 17 ani, ce are menirea de a încuraja tinerile talente, de a susține creativitatea elevilor. Tocmai de aceea mottoul concursului este ilustra maximă a cantautorului Gheorghie

rovici”, în martie 2018. În 2021 a fost desfășurată cea de a III-a ediție. Adevărații promotori ai acestui eveniment au fost interpreta de muzică populară, Viorica Ciubotaru, și directorul instituției, Iurie Donțu.

Pentru a desfășura cu succes cele trei ediții, liceul a profitat de susținerea unor parteneri de nădejde: Direcția Generală Educație, Tineret și Sport a municipiului Chișinău; Pretura sectorului Buiucani; Academia de Muzică, Teatrul și Arte Plastice; Școala de Arte „Valeriu Poleakov”, Chișinău; Teatrul Epic Etnofolcloric „Ion Creangă”.

Inițierea acestui concurs a urmărit un șir de obiective care au dus la: descoperirea și promovarea tinerelor talente în rândul elevilor; valorificarea repertoriului de muzică ușoară românească; promovarea acțiunilor și evenimentelor culturale în instituțiile de învățământ preuniversitar; promovarea valorilor naționale, în special creația marilor artiști Doina și Ion Aldea-Teodorovici.

Un alt exemplu este concursul interinstituțional de creație vizuală pentru elevi de 7-14 ani „Cel mai haios om de zăpadă”, desfășurat în perioada 9 decembrie 2020 - 27 ianuarie 2021. Acesta a fost inițiat și organizat în scopul promovării și susținerii tinerelor talente. La concurs au participat 141 de elevi din 5 instituții, care au fost ghidați de 16 profesori îndrumători. Dintre ei 40

au fost distinși cu diplome de merit de gradul I, II, III și mențiuni, iar 2 elevi, Gloria Galiț de la IPLT „Ginta Latină” și Carolina Dulgan de la IP LTPA „Ion și Doina Aldea-Teodorovici” s-au învrednicit de trofeul concursului oferit cu generozitate de ceramista Elena Frunze, membru al Uniunii Artiștilor Plastici din RM. Lucrările au fost jurizate de specialiști în domeniul artelor vizuale, membri ai Uniunii Artiștilor Plastici din RM.

Festivitatea de premiere a presupus vernisarea online a expoziției cu lucrările participanților în concurs.

„1 Iunie - Ziua Copilului, dar și a copilului din noi” - acesta ar fi, probabil, mottoul unui grup de profesori de artă plastică din municipiul Chișinău, care de câțiva ani fac un frumos cadou pentru discipolii lor, organizându-le expoziții de artă plastică. Pe parcursul anilor, genericul acestor expoziții, cu lucrări create de elevi, vernisate la finele anului școlar, a suportat diverse modificări. Primele două au avut genericul „Culorile verbului matern” și au fost găzduite cu generozitate de Casa Limbii Române „Nichita Stănescu”. Următoarele ediții, cu genericul „Frumoasă ești copilărie”, au fost găzduite de Teatrul Național de Păpuși „Licurici”, iar din 2010 sunt găzduite cu multă căldură de Biblioteca Națională a Moldovei, secția Colecția de Artă și Hărți. Din 2013, expoziția are un generic paradiziac - **Loc de joacă pentru visul meu.**

Acest proiect a fost inițiat de un grup de profesori care activează în școala medie nr. 52 cu profil de arte plastice și care actualmente activează în cadrul IP LTPA „Ion și Doina Aldea-Teodorovici”. Realizarea lui a fost posibilă datorită entuziasmului protagoniștilor și a colegilor parteneri care împărtășesc aceeași dragoste pentru discipolii lor.

De regulă, expoziția conține 55-60 lucrări ale elevilor din clasele cu studiere aprofundată a artei plastice din câteva instituții. Tehnicile folosite de copii sunt diverse, respectiv, în expoziție se regăsesc lucrări grafice, lucrări cu caracter decorativ, care oferă spectatorului o explozie de bucurie, culoare, joc. Parteneri fideli ai acestui proiect sunt IPLT „Ginta Latină” și IPLT „Liviu Deleanu”. La unele dintre ediții au participat și reprezentanții IPLT „Onisifor Ghibu”.

Desfășurarea acestui eveniment este posibilă datorită deschiderii și bunăvoinței directorului Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, Elena Pintilei, a șefului secției Arte și Hărți, Svetlana Miron, și a profesorilor coordonatori, care s-au implicat cu dăruire în activitatea didactică în instituțiile menționate. La ultima ediție a acestui eveniment s-au implicat: Zinaida Pavlov, Minodora Ciobanu, Zinaida Ursu, Rodica Hoxanu, Rodica Șehovțova, Stepanida Rojnoveanu, Silvia Stogu și, nu în ultimul rând, protagoniștii - Valentin Vărtosu, Mihai Prisăcaru, subsemnata.

Lily PRISACARI,
director adjunct

Cu siguranță, mai există oameni și evenimente în Liceul Teoretic cu Profil de Arte „Ion și Doina Aldea-Teodorovici” din mun. Chișinău, despre care merită să tot scriem, nu doar la ceas aniversar. Ne bucurăm să fim noi rampa de promovare a instituției și promitem să fim în vizor activitățile organizate de și cu participarea liceului.

Antrenamentul fizic general în viața unui dansator

Antrenamentul fizic general (AFG) pentru copii este fundamentul oricărui sport. Pregătirea fizică generală la etapa inițială a pregătirii în metodologia oricărui sport necesită mai mult de jumătate din timpul total de antrenament. Și acest lucru nu este întâmplător - acest tip de antrenament este baza pentru elaborarea tehnicii.

Importanța antrenamentului fizic este greu de supraestimat. Obținerea succesului în sporturile legate de arta mișcării necesită ca o persoană să aibă o formă fizică specială, inclusiv rezistență, viteză și flexibilitate. Din păcate, mulți părinți consideră orele de educație fizică opționale și împovărătoare. „La urma urmei, am venit la dans”, argumentează ei. Educația fizică la școală nu are adesea un efect vizibil asupra dezvoltării copilului. Drept urmare - obezitate, scolioză, picioare plate... Nu vă fie teamă dacă copilul transpiră, obosește. Recuperarea în corpul copilului este foarte rapidă.

AFG pentru micii dansatori este un proces de educare a calităților fizice, care asigură dezvoltarea predominantă a acelor abilități motrice care sunt necesare în mod special pentru dansul de sală. La orele de pregătire fizică generală copiii sar mult, aleargă, fac diverse exerciții de întărire pentru toate grupele musculare, învață combinații de exerciții, pentru a dezvolta coordonarea, agilitatea, viteza și simțul ritmului, participă la cur-

se de ștafetă și competiții sportive interesante între ei.

AFG înseamnă flexibilitatea anumitor grupe musculare, forța articulațiilor, rezistența specială, rezistența la coordonare și multe altele. Posturi specifice care necesită eforturi statice ale mușchilor spatelui și un anumit mod de lucru al mușchilor picioarelor indică necesitatea antrenamentului de forță a dansatorilor. Multe figuri, dimpotrivă, sunt asociate cu manifestarea flexibilității active în articulații, care este, de asemenea, dificil de realizat fără activitate fizică și abilități speciale.

Programul acestui antrenament este conceput în așa fel încât eficacitatea aplicării sale vă permite să obțineți succes în executarea diferitelor elemente de dans, ligamente și este, de asemenea, potrivit pentru copiii care trebuie să mențină tonusul întregului corp.

Olga PIȘNENCO,
conducător de cerc, grad didactic I,
CAE „Curcubeul”,
Chișinău

Managementul dezvoltării imaginii instituției de învățământ general

Este important ca fiecare instituție de învățământ să elaboreze propria strategie de formare și promovare a imaginii. Pentru elaborarea unei strategii eficiente de promovare a imaginii și de realizare a obiectivelor, instituția trebuie să realizeze, în mod obligatoriu, analiza mediului intern și a mediului extern în care activează. Analiza mediului intern presupune o evaluare periodică a punctelor tari și a punctelor slabe. Analiza este esențială pentru definirea capacităților instituției și valorificarea acestora în momentele oportune. Elementele acestei analize reprezintă forțe majore, forțe minore, forțe neutre, carențe majore și minore pe care le are instituția. Problema reală constă în a afla dacă instituția își poate valorifica forțele necesare pentru domeniul său de activitate sau dacă trebuie să aștepte ocazii mai bune, pentru valorificarea cărora va trebui să-și dezvolte punctele tari.

În cadrul strategiei de promovare, o instituție de învățământ adoptă strategii cu privire la:

1. Intensificarea comunicării cu: Beneficiarii principali, respectiv cu cei secundari (elevi și părinți), prin armonizarea intereselor lor;

Opinia publică generală ce se compune din categoriile de public general, care află pe diferite canale (în special din presă, Internet, pliante, broșuri, luări de cuvânt ale personalităților) despre existența, activitatea și caracteristicile unității școlare;

Mass-media. Publicul media include companiile media care desemnează știri și opinii editoriale. Pot fi publicații specifice, ziare, reviste de tip magazin, posturi de radio și televiziune. Marketerii sunt foarte sensibili la rolul jucat de presă în influențarea organizației lor să își atingă obiectivele. În mod normal, se intenționează o reflectare a activității lor în presă.

Publicul local ce este compus din locuitorii din zona unde își desfășoară activitatea școala. Ei pot fi activi sau pasivi, în legătură cu activitatea organizației. Pot fi, de exemplu, deranjați de gălăgia pe care o

Tatiana ANGHELENICI,
IP Gimnaziul Durluști,
mun. Chișinău

provoacă elevii în timpul pauzelor. Școala trebuie să dea dovadă de responsabilitate și să se implice în relațiile cu comunitatea, să desemneze o persoană a cărei sarcină să fie tocmai întreținerea relației cu vecinii și să se angajeze în rezolvarea problemelor comunității din care face și ea parte. Aceasta este o atitudine de competență a marketingului.

Prin intensificarea comunicării unei școli cu toate categoriile de public se ajunge la o cunoaștere și, în același timp, o susținere reciprocă din partea ambelor părți. Se edifică astfel o relație bine sudată sau, chiar mai mult, putem spune că se formează o comunitate socială.

2. Promovarea modelelor de bune practici - reprezintă una dintre cele mai eficiente și mai puțin costisitoare strategii de menținere a mediului competitiv dintr-o organizație.

Într-o școală promovarea modelelor de bune practici, mai ales în cazul cadrelor didactice, aduce în cele din urmă un plus de notorietate unității respective. Cadrele didactice vor fi mult mai stimulate și mai receptive în adoptarea unor metode și procedee didactice noi, de actualitate, axate pe nevoile actuale ale elevilor.

3. Căutarea de informații cu privire la noi metode, tehnici, instrumente, modele

Teoria informatizării învățământului evidențiază resursele pedagogice angajate/angajabile la ni-

vel de politică a educației prin:

- valorificarea noilor tehnologii în direcția procesării, esențializării și amplificării activității intelectuale la parametrii de eficiență individuală și socială;
- dezvoltarea unui sistem de autoinstruire eficientă, (auto)perfectibilă în diferite condiții și situații de timp și spațiu;
- promovarea unei educații/instruirii individualizate în contextul (auto)evaluării formative/continue a rezultatelor acțiunii didactice/educative care reflectă calitatea corelației funcțional-structurale dintre subiectul și obiectul educației;
- stimularea creativității „actorilor educației”;
- antrenarea tuturor dimensiunilor educației (intelectuală-morală-tehnologică-estică-fizică), în contextul unor acțiuni de instruire formală-nonformală-informală, integrate/integrabile în sensul educației permanente.

4. Stimularea implicării, a dialogului și a democrației

Într-o școală un loc promordial îl ocupă menținerea și stimularea democrației, prin diverse ședințe la care participă toate cadrele didactice ale școlii respective. În timpul acestor ședințe se dorește să se obțină anumite soluții pentru problemele apărute. Găsirea de soluții se face prin discuții deschise - fiecare cadru didactic este lăsat să își exprime liber opinia cu privire la problemele pe care instituția le întâmpină. Stimularea dialogului se realizează prin participarea cadrelor didactice la diferite proiecte, conferințe, simpozioane etc., precum și stimularea implicării personalului prin diverse activități școlare și extrașcolare.

Relațiile de colaborare dintre profesori și părinți solidifică identitatea școlii și sporesc prestigiul instituțional și personal al celor implicați, dau un sens de utilitate timpului organizat împreună și deschid perspectiva unor preocupări informale cu valoare formativă.

Ambele au de câștigat dacă sunt vizibile în comunitate, în special dacă își atrag colaborarea unor parteneri de tip asociații profesionale, organizații nonguvernamentale, celebrități locale.

PARTENERIAT Interferențe cultural-educative la Est de Prut

Proiectul Transfrontalier „Interferențe cultural-educative la Est de Prut” este planificat a fi implementat de Liceul de Artă „Gheorghe Tattarescu” din Focșani, România, în parteneriat cu Liceul Teoretic Republican „Ion Creangă” din Bălți, Republica Moldova, pe parcursul anului de studii 2022-2023. În cadrul acestei asocieri cultural-educative, un grup de elevi și profesori din LTRIC au vizitat, în premieră, instituția focșăneană.

cultura civică, matematica), realizate de specialiști din instituția-gazdă. Elevii de la specializarea Arte Plastice de la Liceul Teoretic Republican „Ion Creangă” din Bălți, împreună cu elevii de la Liceul de Artă „Gheorghe Tattarescu” din Focșani, coordonați de o echipă mixtă de profesori de specialitate, au executat împreună o pictură murală, în incinta Liceului de Artă, ca un semn al cunoașterii și priete-

niei dintre cele două licee partener. După ore bălțenii au descoperit municipiul Focșani în cadrul unui tur ghidat, organizat de Centrul

Național de Informare și Promovare Turistică. Aceștia au avut prilejul să viziteze Muzeul Unirii, Prefectura Veche, Piața Unirii.

În următoarea zi elevii au continuat să participe la ore (matematică, fizică, limba engleză) și au definitivat pictura murală din incinta liceului, în timp ce întreg colectivul de profesori a participat la o discuție televizată pivotând în jurul scopului proiectului educațional. În partea a doua a zilei a fost organizată o vizită la Mausoleul Eroilor Mărășești, ridicat în memoria ostașilor căzuți în acea luptă din Primul Război Mondial.

După o plimbare prin parcul recent inaugurat „Nicolae Bălcescu”, elevii Liceului de Artă „Ghe-

orghe Tattarescu” Focșani, de la specializarea Muzică și Teatru, au organizat un spectacol pentru oaspeții crengieni la Ateneul Popular „Maier Gh. Pastia” din Focșani. La invitația conducerii Teatrului municipal „Maier Gh. Pastia”, elevii Liceului Teoretic Republican „Ion Creangă” din Bălți au mers la teatru, savurând concertul „Cântec de iarnă”, susținut de Vlad Mirița și Raluca Angel.

Înainte de plecare tuturor participanților le-au fost înmânate diplome. Ca răspuns, profesorii bălțeni au lăsat o invitație de vizită la Liceul Teoretic Republican „Ion Creangă”, planificată pentru luna martie, anul viitor.

În prima zi de vizită elevii și profesorii crengieni au participat activ la orele aplicative pe specialități (biologie, limba română, geografie,

S-a stins din viață Valentin Bodișteanu, un om din templul sportului

Familia unită a atleților din sporturile de luptă a pierdut, la acest început de iarnă, un reprezentant de mare valoare. S-a stins din viață, la 4 decembrie 2022, Valentin Bodișteanu, maestru al sportului, antrenor și lucrător emerit în domeniul educației fizice și sportului, un înzestrat pedagog și neobosit promotor al luptelor libere și luptei naționale „Trântă”.

Pedagog de vocație

A fost un om de o deosebită hărnicie, un bun organizator, plin de idei și inițiative – toate pentru binele oamenilor și tinerelor talente din comuna sa natală – Fundul Galbenei. O vatră strămoșească veche, cu oameni dintr-o bucată, tari ca lemnul de stejar din codrii Hânceștilor, o vatră ce a dat republicii zeci de fii, care au proslăvit Moldova în întreaga lume, în primul rând o pleiadă de mari luptători: campioni și premianți naționali, europeni, mondiali, participanți la Jocurile Olimpice. Fundul Galbenei a devenit un veritabil centru de pregătire și lansare a sutelor de tineri în sportul de performanță. Un centru

care stă pe picior de egalitate cu alte forjerii rurale, precum Talmaza, Călărași, Nisporeni (lupte libere), Vărvăreuca, Ialoveni, Căușeni (lupte greco-romane), Grimăncăuți (box), Hâncești, Sângerei, Clocușna (judo) etc.

Este de remarcat că la edificarea școlii de lupte din sat, la înmulțirea realizărilor acesteia și-a adus contribuția – una considerabilă – și Valentin Bodișteanu. Mai întâi trebuie să subliniem că Valentin a fost un sportiv de performanță. A început să practice luptele în sala sportivă a Colegiului de Mecanizare din Hâncești împreună cu Dumitru Pendus, Constantin Moraru, Vasile Colța, Ion Tacu, Ion Bernic, sub conducerea antrenorului Arcadie Lukotenko. Îndrumați de iscusitul antrenor, acești tineri, dornici de

afirmare, au izbândit cu timpul să urce pe cele mai înalte trepte ale campionatelor naționale și ale unor concursuri internaționale de anvergură, ca apoi, peste ani, să transmită bogata experiență acumulată urmașilor lor.

Promotor al tradițiilor naționale

Valentin Bodișteanu a fost și un promotor al tradițiilor naționale. Cu colegii săi, el a pus temelia turneului republican, devenit tradițional, la lupta națională „Trântă”, iar în anul 1975 deschide secția de lupte libere din satul natal Fundul Galbenei, raionul Hâncești, secție care ulterior obține statutul de Școală Sportivă. Activând în calitate de antrenori, Valentin Bodișteanu și Dumitru Sava au educat sute de copii din localitate și din satele vecine, mulți dintre ei ajungând sportivi de performanță. Doar câteva nume: frații lui Valentin, Ion și Vasile Bodișteanu, feciorii săi, Ruslan și Octavian; distinsa pleiadă Gheorghe, Iurie, Boris și Octavian Sava, frații Vasile și Sergiu Moraru, Vitalii Mândrescu, Roman Mierlă, Alexandru Rusu-Desculțul, Igor Moroii, Petrică, Gheorghe Erhan ș.a.

De-a lungul carierei sale, Valentin Bodișteanu a deținut mai mult funcții: președinte al Consiliului Asociației Benevole a Sportivilor de la sate din raionul Hâncești, președinte al Comitetului Sportiv raional Hâncești, a fost ales primar al comunei Fundul Galbenei. Și în

toate aceste funcții a pus mult suflet, dăruire și eforturi pentru prosperarea sportului, pentru îmbunătățirea vieții oamenilor. Valentin Bodișteanu a fost și un bun părinte. Împreună cu soția sa Vasilița au crescut și educat trei copii: fiica Ludmila și feciorii Ruslan și Octavian, cu care se mândresc nu numai familia și rudele apropiate, ci și întreaga suflare sportivă din Moldova.

În această toamnă Valentin Bodișteanu a împlinit 75 de ani. Cu această ocazie urma să fie organizat în cinstea lui un turneu la lupta națională „Trântă”. Spre marele nostru regret, nu a fost să fie. O maladie necruțătoare l-a răpit din rândurile noastre.

Dar el va rămâne pentru totdeauna în memoria noastră, a rudelor, a colegilor, împreună cu care a muncit o viață, și, indubitabil, în inimile sportivilor pe care Valentin Bodișteanu i-a lansat în fermecătoarea lume a luptelor.

Dumnezeu să-l odihnească în pace cu dreptii.

**Serghei BUSUIOC,
Anatol MOLDOVANU,
Alexei POSTOLACHI,
Stanislav ARMANOV,
Anatol COTORCEA,
Filip MUSTEAȚĂ**

2022-2023: Date statistice despre activitatea instituțiilor de învățământ profesional tehnic

Biroul Național de Statistică a comunicat recent un șir de date privind activitatea instituțiilor de învățământ profesional tehnic în anul de studii 2022 - 2023.

Potrivit acestora, numărul instituțiilor de învățământ profesional tehnic a scăzut, comparativ cu precedentul an de studii, cu 1, constituind 90 de unități. Astfel, rețeaua instituțiilor de învățământ profesional tehnic este alcătuită din 13 centre de excelență (inclusiv 1 privat), 36 de colegii (inclusiv 6 - private) și 41 școli profesionale. La începutul anului în instituțiile de învățământ profesional tehnic învățau 46 mii elevi, cu 67 - mai puțin. Dintre aceștia, 12,8 mii - în centre de excelență, 20 mii - în colegii și 13,2 mii - în școli profesionale. Activitatea educațională și de instruire din învățământul profesional tehnic este asigurată de 3,8 mii de cadre didactice.

Învățământul profesional tehnic secundar

Conform datelor prezentate de Biroul Național de Statistică, trei pătrimi din numărul total de elevi își fac studiile în domeniul general inginerie, prelucrare și construcții. 14,4 mii de elevi, număr în scădere cu 4,4% față de anul precedent, s-au regăsit în învățământul profesional tehnic secundar. Pentru programe de studii cu durată de 3 ani și 2 ani au optat 46,4% și, respectiv, 44,2% dintre elevi. Învățământul dual, cu durata de 1-2 ani, a fost alegera a 9,1% dintre ei, iar 0,3% - au ales o meserie cu durata de 1 an. 73,4% din numărul total de elevi sunt băieți. Făcând referire la categoria de vârstă, 31,2% și, respectiv, 30,1% - la începutul anului aveau între 16 și 17 ani. Ceilalți, 16,6%, - aveau 18 ani.

În anul de studii 2022-2023, în instituțiile de învățământ profesional tehnic secundar au fost înmatriculate 6,8 mii de persoane, cu 4,2% mai puțin comparativ cu anul de studii precedent. Dintre acestea, 6,5 mii (95,6%) beneficiază de studii finanțate din buget. 96,8% dintre elevi au fost înmatriculați în baza certificatului de studii gimnaziale, 1,5% - au studii medii de cultură generală sau liceale, iar 1,7% - nu au studii gimnaziale.

Analizând programele de studii, Biroul Național de Statistică concluzionează că 3,3 mii (48,5%) dintre elevii înmatriculați au optat pentru instruirea într-o meserie, 2,5 mii (36,8%) - pentru instruirea la meserii conexe, iar o mie (14,7%) - pentru învățământul dual. Respectiv, numărul elevilor

care au ales instruirea într-o meserie a scăzut cu 13,2%, comparativ cu precedentul an de studii, iar a celor înmatriculați la meserii conexe și învățământul dual a crescut cu 4,2% și, respectiv, cu 25,0%.

Potrivit datelor examinate, cele mai solicitate meserii sunt: mecanic auto (8,3% din total înmatriculați), bucătar (7,7%), cofetar (3,5%), cusătoreasă în industria confecțiilor (3,0%), tencuitor (2,8%), electrogazosudor-montator (2,7%), placator cu plăci (2,5%), operator pentru suport tehnic al calculatoarelor (2,4%). La fel, se remarcă preferințe pentru următoarele meserii conexe: electrician-electronist auto - mecanic auto (6,0%), electrogazosudor-montator - tăietor cu gaze (5,0%), electromontor utilaj electric - lăcătuș-electrician utilaj electric (3,9%), operator pentru suportul tehnic al calculatoarelor - operator introducere, validare și prelucrare date (3,4%), bucătar - chelner (3,2%).

În anul 2022 numărul absolvenților din învățământul profesional tehnic secundar a scăzut cu

3,5%, comparativ cu anul precedent, constituind 5,5 mii. Din totalul de absolvenți, mai mare pondere revine celor care au obținut calificări în: inginerie și activități ingineresti (40,3%), fabricare și prelucrare (17,6%), arhitectură și construcții (16,8%), servicii personale (14,9%).

Învățământul profesional tehnic postsecundar

În învățământul profesional tehnic postsecundar, la începutul anului de studii erau încadrați 31,6 mii de elevi, număr în creștere cu 1,9%. 27,7 mii (87,7%) dintre ei își fac studiile în instituțiile publice, inclusiv 50,6% - în bază de contract. Cu 8,6% a crescut și numărul de elevi înscriși în instituțiile private, respectiv, 3,8 mii față de 3,5 mii.

Analizând categoria de vârstă a elevilor, 4,5% din ei au până la 16 ani, 23,0% - 16 ani, 23,5% - 17 ani, 21,9% - 18 ani, 17,6% - 19 ani, iar 9,5% - peste 20 de ani. 54,1% dintre ei sunt fete. Pentru învățământul cu frecvență redusă au optat

0,6% dintre elevii înmatriculați. În ceea ce privește distribuția pe domenii generale, se atestă o pondere mai mare a elevilor din domeniile inginerie, prelucrare și construcții (24,3%), afaceri, administrare și drept (21,4%), sănătate și asistență socială (17,9%), urmate de TIC (11,1%) și servicii (9,7%).

În anul de studii 2022-2023, în instituțiile de învățământ profesional tehnic postsecundar au fost înmatriculați 9,2 mii elevi, mai puțin cu 0,9% comparativ cu precedentul an de studii. Din 8 mii elevi înmatriculați în instituțiile publice doar 3,8 mii au beneficiat de finanțare bugetară. Numărul elevilor înmatriculați în instituțiile private (1,2 mii) a înregistrat o scădere cu 7,2%.

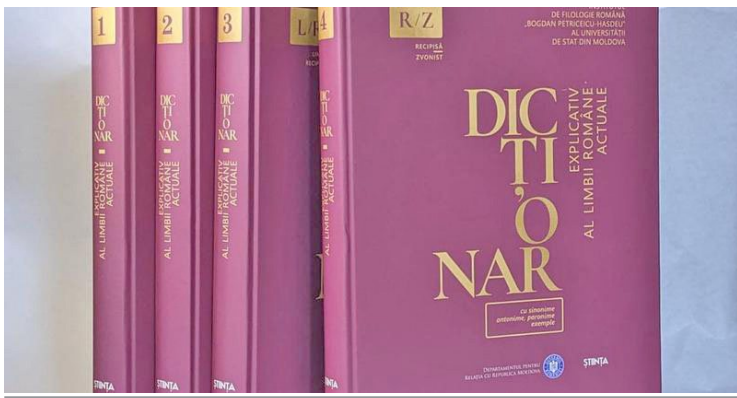
Cele mai solicitate specialități au fost: îngrijirea bolnavilor (10% din total înmatriculați), contabilitate (5,9%), turism (4,6%), educație timpurie și administrarea aplicațiilor web (câte 4,1%), jurisprudență (3,8%), învățământ primar (3,4%), programare și analiza produselor de program (2,8%), planificare și administrarea afacerilor (2,5%), exploatarea tehnică a transportului auto (1,7%).

În anul 2022 numărul absolvenților instituțiilor de învățământ profesional tehnic postsecundar a constituit 6,3 mii, în scădere cu 1,6% față de anul precedent. Cea mai mare pondere de absolvenți se regăsește în domeniile: inginerie, prelucrare și construcții (27,8%), afaceri, administrare și drept (21,1%), sănătate și asistență socială (15,0%), TIC (11,9%) și servicii (10,2%).

Reporter UPP

Noutate editorială

A fost editat Dicționarul explicativ al limbii române actuale (cu sinonime, antonime, paronime, exemple) în 4 volume

Acest sfârșit de an vine cu o noutate editorială de proporții în domeniul umanistic, spre bucuria autorilor, editorilor, dar și celor care erau în așteptarea, de ceva timp, a acestui produs științific. Este vorba de Dicționarul explicativ al limbii române actuale (cu sinonime, antonime, paronime, exemple) în 4 volume, apărut la prestigioasa Editură „Știința”. Coordonator: Ana Vulpe.

Autori: Bahnaru Vasile, Botnaru Liliana, Căruntu-Caraman Livia, Molea Viorica, Onofraș Maria, Pahomi Tamara, Sclifos Valeriu, Vrabie Lidia, Vulpe Ana, 2022.

Potrivit prorectorului USM, dr.hab. Aurelia Hanganu, lucrarea a apărut grație implementării proiectului „Editarea dicționarului explicativ al limbii române actuale”, cu sprijinul financiar al Departamentului pentru Relația cu Republica Moldova (DRRM) – <https://drmm.gov.ro/w/>, acordat în baza contractului de finanțare nerambursabilă semnat de rectorul USM, dr. Igor Șarov și Secretarul de Stat al Departamentului pentru Relația cu Republica Moldova, Adrian Dupu, la 31 august 2022 <https://drmm.gov.ro/w/secretarul-de-stat-adrian-dupu-la-deschiderea-bookfest-chisinau-2022-si-la-evenimente-de-ziua-limbii-romane/>.

Dna Aurelia Hanganu a subliniat că acesta este, de fapt, primul proiect al unui institut de cercetare, implementat de către Universitatea de Stat din Moldova, de la momentul fuzionării institutelor de cercetare cu USM. În context, prorectorul Aurelia Hanganu a specificat, totodată, că chiar de la momentul anunțării fuzionării, rectorul USM, dr. Igor Șarov, a îndemnat institutele de cercetare să depună propuneri de proiecte împreună cu USM, asigurând co-finanțarea din partea USM. Iată că astăzi vorbim deja de apariția editorială realizată ca urmare a finalizării unui proiect de susținere a științei în domeniul umanistic.

„Inventarul de cuvinte include atât lexicul de uz general (cuvinte, construcții fixe), cât și unități lexicale de uz special: termeni, unele dialectisme, arhaisme, regionalisme cu circulație pe o arie vastă, cuvinte populare etc., care se atestă în vorbirea curentă, în manuale, lucrări științifice de popularizare, precum și o serie de inovații lexicale intra-

te de curând în uz, ce reflectă modificările la nivel de vocabular din ultima perioadă, unele, deocamdată, cu statut de recomandare”, a relatat, directorul Editurii „Știința”, dr. Gheorghe Prini, precizând că, prin conținutul și metoda de tratare, dicționarul este util pentru orice vorbitor dornic să-și îmbogățească vocabularul în limba română.

Cu mai multe detalii asupra conținutului, importanței și impactului acestei noutăți editoriale a venit coordonatoarea acesteia, dr. Ana Vulpe. Filologul a menționat că Dicționarul explicativ al limbii române actuale (cu sinonime, antonime, paronime și exemple) este o lucrare de proporții, ce include peste 60.000 de cuvinte, locuțiuni și expresii, actualizată la realitatea limbii. „Sub aspectul neologizării vocabularului, dicționarul cuprinde un număr apreciabil de cuvinte care au apărut în ultimii ani și care se bucură de o mare circulație. Totodată, dicționarul poate fi considerat unul de tip bibliotecă, întrucât cuprinde informație variată. Astfel, pe lângă partea de bază – cea explicativă – articolul lexicografic mai cuprinde recomandări de pronunție, de silabație, de ortografie, de corectitudine, dificultăți morfologice, variante, etimologie, mărci stilistice, domeniale etc. Definiția este urmată de elementele de echivalență sau/și opoziție respective, adi-

că cititorul va avea la dispoziție și sinonimele sau/și antonimele cuvântului sau sensului și nu va trebui să le caute prin alte tipuri de dicționare. Totodată, informația din definiții, în cea mai mare parte este completată cu material ilustrativ, un aspect foarte util în ceea ce privește înțelegerea exactă a sensurilor, care oferă cititorului și un model de utilizare a cuvintelor în contexte. La sfârșitul articolului lexicografic se indică paronimul cuvântului, în cazul în care se atestă. Toate acestea vor constitui un mijloc eficient în cunoașterea și aprofundarea cunoștințelor în domeniul vocabularului, vor fi un instrument sigur în procesul de instruire, vor cultiva pasiunea pentru îmbogățirea permanentă a vocabularului, vor contribui la promovarea corectitudinii limbii”, a punctat doctorul în filologie Ana Vulpe, venind cu sublinierea că lucrarea, prin caracterul ei, are menirea să satisfacă cerințele unui cerc larg de vorbitori interesați în cunoașterea și perfecționarea limbii române, dar se va contribui și la completarea patrimoniului lexicografic de pe ambele maluri ale Prutului.

De asemenea, coordonatoarea Ana Vulpe a specificat că lucrarea este esențială pentru însușirea limbii române corecte, actualizate, constituind un material didactic valoros în procesul de predare, de studiere, de însușire și de utilizare a limbii române. Vor avea în calitate de destinatari în egală măsură atât specialiștii (lexicologi, lexicografi, cadre didactice, cercetători științifici etc.), cât și publicul larg, în special elevii, studenții, tineretul studios, care sunt foarte receptivi la tot ce e nou în societate, inclusiv în limbă.

Cât despre autorii dicționarului elaborat și propus spre editare, dna dr. Ana Vulpe a remarcat că au o pregătire temeinică în domeniu, sunt specialiștii ce activează în cadrul Institutului de Filologie Română „B.P.Hasdeu” de mai mulți ani, majoritatea având o bogată experiență în domeniul elaborării de dicționare și numeroase publicații, dar și tinerii cercetători cu mai puțină experiență lexicografică, dar cu mare dorință, răbdare și implicare în elaborarea unor atare lucrări.

Eugenia TOFAN

UPSC – parteneră în Proiectul „Ambasadorii limbii române în școală”

Comunitatea științifică și didactică a Proiectului „Ambasadorii limbii române în școală” a marcat ocazii irepetabile la cea de-a VII-a ediție, lansarea căreia s-a produs ideativ și fundamental.

Parteneră a acestui valoros proiect, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, a fost reprezentată de către conferențiarul universitar, doctor, Mariana Marin, președinta AGIRo.md, și profesorul universitar, doctorul habilitat, Adrian Ghicov, șeful Catedrei de limba și literatura română a Facultății de Filologie și Istorie, UPSC.

În discursul inaugural cu genericul „Cuvântul românesc, dreptar al învățăturilor sănătoase în cronicile timpului”, Adrian Ghicov a justificat științific și metodologic evenimentul, articulând importanța semnificativă a acestuia pentru formarea conștiinței lingvistice a vorbitorului de limbă română prin cuvântul românesc – stimulent al inteligenței vorbitorului, ilustrând audienței – profesori de limba română, nu doar din instituții partenere ale UPSC – cu texte românești fondatoare în aria devenirii vorbitorului cult de limbă română de-a lungul istoriei și edificatoare pentru conceptul de dreptar al învățăturilor sănatoase.

În extatica atmosferă orheiană, Conferința Națională a fost o reușită lingvistică și literar-artistică magistrală.

Încă o filă de succes

Centrul de Creație al Copiilor și Adolescenților Dondușeni a delegat la începutul lunii decembrie, 2022, cercul literar-dramatic (conducător subsemnat) pentru a participa la Festivalul cultural-artistic raional Frunze de Dor, organizat de Secția Culturală Dondușeni. Evenimentul a fost dedicat mult îndrăgitei scriitor Ion Druță, băștinaș din acest raion.

chemând publicul spre contemplare și regăsire.

Cercul dramatic a mai înscris în palmaresul său o filă de succes, cu un ecou impresionant de meditații și aplauze ale publicului.

Liliana GRIGOROVSKI-HARAȘNIUC,
director adjunct al CCCA Dondușeni, conducător de cerc literar-dramatic, profesoară, grad didactic II

Succesul micilor actori, care au pus în scenă fragmente din „Păsările tinereții noastre” și „Frunze de dor” au prilejuit multe impresii de neuitat spectatorilor și s-au încununat de multe aplauze. Medalionul literar-dramatic s-a finalizat cu „Ruga albă” scrisă de Ion Druță,

CONCURS!

Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova anunță concurs pentru ocuparea funcțiilor de directori ai următoarelor instituții de învățământ general:

Liceul Republican cu Profil Sportiv;
Gimnaziul „Constantin Sucițu” din Corjova, Dubăsari;
Gimnaziul Roghi, Dubăsari;
Centrul Educațional pentru Copii Bolnavi de Cancer.

Dosarele vor fi depuse la minister, Secția managementul documentelor, biroul 330, în orele de program: 8.00 – 16.00, pauza de masă: 12.00 – 13.00.

Telefoane de contact pentru acces în clădire:
0 22 23 35 60,
0 22 23 48 38

Informații suplimentare despre concurs găsiți pe site-ul ministerului: www.mec.gov.md

ATENȚIE! CONCURS!

Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova anunță concurs pentru ocuparea funcției publice vacante:

Consultant principal, Serviciul învățare pe tot parcursul vieții.

Informația despre funcția publică vacantă și condițiile de participare la concurs poate fi accesată la adresa: www.cariere.gov.md
Telefoane de contact: 022 233 320; 022 232 762.

Univers Pedagogic pro

Chișinău, MD 2059, str. Doina, nr. 104, et 4, birourile 214, 215, 216

Telefon: (022) 40 07 17, 40 07 52.

E-mail: ziar_ump@yahoo.com univers.pedagogic@gmail.com

Tipar: ÎSFEF „Tipografia Centrală”. Comanda nr.

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

RESPONSABIL DE EDIȚIE ▶ Oxana Parașciuc

REDACTOR PRINCIPAL ▶ Nicolae Jantic

REPORTERI ▶ Iulian Bogatu,

Silvia Țurcan

CORECTOR ▶ Elvira Țăganaș-Pântea

MACHETATOR ▶ Iurie Babi

Redacția nu corespundează cu autorii, nu recenzează și nu restituie materialele necomandate. Preluarea articolelor și pozelor este posibilă doar cu acordul prealabil al redacției.

INDICE DE ABONARE LA:

„Poșta Moldovei” – PM21741

„Moldpresa Grup” SRL

Abonare online: <https://services.posta.md/abonarea2022#/publication/17>